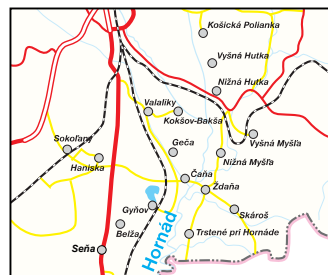

Tretí najlepší slovenský časopis v kategórii neziskových a rozpočtových organizácií súťaže Podnikové médium roka za roky 2012, 2017 a 2018. Vydáva Regionálne združenie obcí Hornád: Belža, Čaňa, Geča, Gyňov, Haniska, Kokšov-Bakša, Košická Polianka, Nižná Hutka, Nižná Myšľa, Seňa, Skároš, Sokoľany, Trstené pri Hornáde, Valaliky, Vyšná Hutka, Vyšná Myšľa, Ždaňa.

- Najkrajší dar nestojí nič, no je neoceniteľný
- Školy v regióne chcú učiť s radosťou
- Automobilku začnú stavať čo nevidiať
- Podoby vzťahov muža a ženy v histórii
- Príbehy o nádejách vysnívaných - aj naplnených

Umelecká fotografka Martina Fedorčáková je v týchto dňoch takrečeno na roztrhanie. Štylizované foto detí v škôlkach, vianočné večierky pre firmy... Mladí či starí zas miera do jej ateliéru, aby si prostredníctvom obrázka uchovali pamätne spoločné chvíle... A predsa z jej tvorby sála pohoda, ticho, radosť. Možno to navnímať aj na jej vianočnom dielku pre Katarínu Demjanovú a jej vnuka Lea.

Foto Martina Fedorčáková

Slovo na úvod

„Odsúdení“ na spoluprácu

Prežívame zložitú dobu a každý z nás to nejakým spôsobom pociťuje. Možno by sme chceli viac peňazí, možno nás unavujú konflikty či každodenný stereotyp alebo už dlho čakáme, že sa budeme mať konečne lepšie.

Ani obciam niet v súčasnosti čo závidieť. Obecné pokladnice sú naplnené menej ako bývali po minulých rokoch a tiež napätých medziľudských vzťahov každým rokom pribúda.

Avšak každý z nás dokáže zo svojej pozície niečo prospešné urobiť. Mnohokrát sme sa už presvedčili, že nie jedinec, ale spolupráca je kľúčová. Aj keď sme odsúdení na spoluprácu, nie je to vždy ľahké. Hlavné vtedy, keď máme na niečo opačný názor ako tí druhí, ozýva sa naše ego. Čo s tým? Myslím, že vždy bude fungovať tolerancia a vzájomný rešpekt. Možno by pomohlo, keby sme sa na vec snažili pozrieť aj z iného zorného uhla ako zo svojho. To, že každý sme iný, robí náš svet krajším a bohatším. Nenechávajme si úsmev a veľkorysú iba pre svoju rodinu a priateľov, tešme sa z maličkostí a budme dobrosrdeční a láskaví k všetkým.

Vhodnú príležitosť na to predstavujú blížiac sa sviatky. Pre každého z nás je to obdobie, keď máme možnosť trochu vypnúť, načerpať pozitívnu energiu či nové sily. Snáď sa nám podarí preniesť ich aj do každodenného života. A nakoniec zistíme, že sa vlastne máme celkom dobre.

Prajem vám krásne sviatky a úspešný nový rok 2024.

Matej Kočíš,
starosta Trsteného pri Hornáde

Volvo Car Košice v číslach

Stopercentne elektrická výroba, štvrt milióna vyrobených vozidiel za rok, okolo 1 500 zamestnancov na jednej zmene (spolu budú tri), 45 typov prác vykonaných za hodinu, plocha závodu 300 tisíc m². To sú spresnené plány v číslach, ktoré automobilka Volvo prichádzajúca do Priemyselného parku Valaliky zverejnila v októbri. Spoločnosť sa usiluje o klimaticky neutrál-

nu výrobu v prevádzkach. Spotreba energie na výrobu jedného vozidla by oproti dnešku mala klesnúť o 30 % a spotreba vody a vyprodukovaného odpadu až o 40 %.

Firma je pripravená dosiahnuť v závode 50 % zamestnanosť žien. Nábory kľúčových talentov, manažérov na riadiace pozície a odborníkov (približne 100 ľudí) už beží a potrvá ešte necelý

rok. V súčasnosti sa už pripravuje nábory projektových vedúcich, ďalších odborníkov a stredného manažmentu (okolo 150 ľudí). Od roku 2025 prebehne podstatná časť výberu zamestnancov, manažérov, tímlídrov a operátorov v zlievarni, lisovni, lakovni a montáži.

Výroba by sa mala naplno rozbehnúť približne o tri roky. **VCK/red**

Ako sme si vybrali

V predčasných parlamentných voľbách 2023 dosiahla 30. septembra v našom regióne Hornád najvyššiu účasť obec Belža - presne 74,64 % oprávnených voličov. Účasť nad 70 % mali aj Gyňov, Haniska, Nižná Hutka a Vyšná Myšľa. Napak v Sokolčanoch prišlo k urnám najmenej, t.j. 59,66 % voličov. V celom okrese Košice-okolie zahlasovalo 63,7 %, čiže 63 488 ľudí. Na celom Slovensku využili hlasovacie právo 3 milióny obyvateľov.

Výsledky v našich obciach do veľkej miery kopirovali celoštátne poradie politických strán - 1. SMER-SD (22,94 %), 2. Progressívne Slovensko (17,96 %), 3. HLAS-SD (14,7 %), 4. OĽANO A PRIATELIA, KÚ a ZA ĽUDÍ (8,89 %), 5. KDĽ (6,82 %). Strana SMER-SD zvíťazila v 15 obciach nášho mikroregiónu okrem Sokolian, kde viac hlasov získal subjekt OĽANO a Vyšnej Hutky, kde prvenstvo patrilo

strane HLAS-SD. Táto strana zároveň skončila v 13 obciach vo voľbách ako druhá. Treťou voľbou voličov boli ostatné strany - PS v siedmich obciach, KDĽ v štyroch, OĽANO v troch a HLAS-SD tiež v troch.

Regionálne porovnanie výsledkov nájdete na našom webe regionhornad.sk, celonárodnú štatistiku ponúka zdroj www.volby.sk.

Monika Floriánová

Zimná čitateľská súťaž

Keďže v našej redakčnej škatuli máme ešte veľa darčiek a túžime ich rozdať, je tu ďalšia čitateľská súťaž. Nájdite odpoveď na otázku: Koľko chovateľov vystavovalo na Oblastnej výstave zvierat v Geči? Odpovede posielajte na e-mail regionhornad@gmail.com do 20. januára 2024. Nezabudnite uviesť svoju adresu a telefonický kontakt.

Zo zaslaných správnych odpovedí na otázku z č. 3/2023 - Kde sa nachádza Pamätník oslobodenia? V Skároši - sme vylosovali **Maroša Kövera z Čane**. Odmeníme ho vecnou cenou a posedaním pri kávičke. Gratulujeme!

S výherkyňou súťaže z AH č.2 Silviou Vargovou z Čane sme si príjemne posedeli v košickej kaviarni

Návrat do svetla

Návrat svetla - životodarného slnka - už tisíce rokov oslavujú ľudia príslušnej zemepisnej šírky našej planéty. Bez neho by nemohol jestvovať život. U nás v predkresťanskej tradícii je to sviatok slnovratu, ktorý opäť prichádza do širokého povedomia. V kresťanskej tradícii sú to Vianoce - príchod Ježiša ako svetla, ktoré nám svieti na cestu. Obe či aj ďalšie podoby slávnosti majú spoločnú podstatu: Vraciame sa domov, k Zdroju, do Svetla, k Sebe. Pre rozjmanie o tomto zázraku sa ako veľmi vhodná javí vychádzka po kalvárii pri kostole v Nižnej Myšli. Tma jej osvieteným skleneným obrazom z dielne umeleckej sklárky Zuzany Bobrovskej z Košíc už štvrtý rok dáva osobitné čaro. Na snímke jeden z nich.

kčj, foto autorka

Keď zahrá na huslíčkách Marián Demeter z Kokšova-Bakše, rozohrajú sa všetky žilky všetkým prítomným. Divákovi i samotným členom súboru Bakšanski parobci, ku ktorému neodmysliteľne patrí. No zároveň s padajúcimi vločkami padá na nás aj jemná nostalgia. Tú nám i výbornému huslistovi pomohla vyčariť fotografka Martina Fedorčáková.

Zamyslenie

Práve teraz

Tvorja obecný adventný veniec, vyrábajú jasličky pre Ježiška, ba aj celý betlehem. Zháňajú stromčeky, nosia čečnu - pred najväčším sviatkom roka. Pomáhajú vyzdobiť verejné priestranstvá obce, aby na jar dýchali Veľkou nocou, potom májom... Zhotovujú dožinkové aranžmány z čerstvých plodov jesennej úrody. Vyčarujú novembrovú nostalgiu v spoločnom priestore - srdci obce - cez symboly dušičkového ponoru...

Vnímam anonymné nasadenie týchto aktívnych ľudí ako veľké gesto. Lebo svojím prínosom naplňujú čas práve vtedy, keď treba. Do jeho kolobehu

tak vtiahnu aj ďalších občanov. Cez ich diela a dielka atmosféra cyklu roka dýchne na každého.

Dni bežia vo svojej nekonečnej prítomnosti. Všetko prichádza aj od-

chádza. Čo je aktuálne dnes, zajtra už neplatí. Práca ochotných občanov dobrovoľne pomôcť v obci na jar, v lete, na jeseň, v zime zakaždým mizne v prepadlisku času. No oni idú ďalej - a tvoria PRÁVE TERAZ. Lebo treba. Naplňajú čas, priestor, seba, nás.... Stávame sa jedným. A tak - hoci aj podvedome - udržiavame kontakt s inými ľuďmi, s obcou, v ktorej žijeme, s prírodou, Matkou Zemou aj večným Zdrojom. Zo srdca im za to ďakujeme!

Katarína Čániová, vedúca redaktorka

Krásne adventné vence pripravili šikovní obyvatelia našich obcí. Tento odrátava čas do Vianoc v Nižnej Myšli

Poklady na handmade trhoch v Seni

Tolko šikovných a zručných ľudí na jednom mieste len tak nenájdete. V Kultúrnom dome v Seni sa ich zišlo až 26, aby na handmade trhoch ukázali svoje výrobky. Sortiment predaja bol naozaj široký a veru, bolo čo obdivovať - hračky háčkované či látkové, obrazy, bižutériu, drevené ozdoby, mydielka, produkty z medu, keramiku, pláténé tašky a vankúše, pokrvice... Prispeli aj žiaci ZŠ Seňa svojimi vianočnými pohľadnicami. Mnohí návštevníci si 19. novembra domov z trhov odniesli prvé darčeky pod stromček.

Monika Floriánová,
foto Silvia Langová

V roku 2024 treba rátať s rastom miestnych daní a poplatkov

„200 eur na dieťa? Poďakujte starostovi!“

Starostovia sa pochmúrne zhodujú: už dávno neboli obce v takej zlej finančnej kondícii ako v tomto roku. Nie vlastnou vinou. Spôsobil to výpadok podielových daní fyzických osôb.

Tieto finančné prostriedky, ktoré prichádzajú priebežne počas roka, sú hlavným zdrojom príjmov samospráv. No kvôli „prorodinnému balíčku“, ktorý schválila vláda v lete roku 2022, teraz obciam a mestám financie chýbajú. Občania si síce prilepšili - vďaka výraznému rastu rodinných prídavkov

a daňového bonusu pre zamestnaných rodičov - no obce kvôli tomu dostali v druhom polroku 2023 o 2 % menej peňazí ako v roku 2022, čo potvrdzuje za našich starostov **Lubomír Vranka**, hlava obce Skároš.

„Ak by som to odľahčil, bolo by dobré postaviť do každej obce reklamný plagát so slovami: Máte 200 eur na dieťa? Poďakujte svojmu starostovi!“ Naráža na to, že peniaze, čo pribudli rodinám, teraz chýbajú v obecných pokladniciach.

Ďalšou ranou pre rozpočty samospráv je štátom uzákonené zvyšovanie platov učiteľov a zamestnancov. Obce a mestá sú totiž zriaďovateľmi základných, materských aj základných umeleckých škôl. „Vítame zvyšovanie platov učiteľov, lebo si to záslužia. No všetky mzdové náklady idú z rozpočtov obcí. My napríklad máme veľkú základnú umeleckú školu, ktorá má viaceré alokované pracoviská po celom okrese. Aktuálne máme také výdavky, že pri europrojektoch vážne uvažujeme o preklenovacom úvere,“ potvrdzuje starosta Valalík **Štefan Petrik**.

Aj podľa ďalších starostov by bolo potrebné nanovo určiť kompetencie a zdefiniovať tok financií pre obce, mestá a kraje. Už dnes je nemálo obcí na Slovensku zaúverovaných a pre banky sa postupne môžu stať nedôveryhodným partnerom, aj keď sa snažia hospodáriť rozumne a neplyvať.

Je pravda, že štát obce trochu kompenzoval časťou vyberanej dane z príjmu právnických osôb, to však ani zďaleka nestačí.

V tomto kontexte sa samosprávam komplikuje aj prístup k verejným zákazkám zo zdrojov Európskej únie či štátneho rozpočtu. Dôsledkom je podľa starostky Sene **Marceľ Gallovej** to, že obce sú do veľkej miery demotivované podávať projekty. „Polovica na-

šej obce stále nie je odkanalizovaná. Nová projektová dokumentácia by však bola príliš drahá a ak by sme sa pustili do realizácie, museli by sme asi použiť starý projekt, ktorý už nie je aktuálny vzhľadom na výstavbu nových nehnuteľností,“ uvádza starostka príklad z vlastnej obce.

Dlhé lehoty pri verejnom obstarávaní sú ďalšou typickou bolesťou Slovenska. Lubomír Vranka uvádza, že rekonštrukcia skárošského domu smútku sa natiahla kvôli prídlhým kontrolám na dva a pol roka. Medzitým zdraželi stavebné materiály či cena práce.

Jedinou cestou pre obce, ako sa dostať k zvýšeným príjmom v čase doznievajúcej energetickej krízy a inflácie, je teda zvyšovanie daní - napríklad z nehnuteľností - a rôznych poplatkov, napríklad za odvoz odpadu. Pritom platí, že o zvýšení nerozhoduje starosta, ale obecné zastupiteľstvo. „A nechceme to robiť skokovo. Ak by sme chceli nahradiť výpadok podielových daní, museli by sme daň z nehnuteľnosti zvýšiť približne päťnásobne,“ komentuje Ľ. Vranka.

Preto dodáva, že občania si budú musieť zvykať na nižšiu kvalitu služieb poskytovaných obcou, napríklad skoršie vypínanie verejného osvetlenia či menej časté kosenie trávnych plôch na verejných priestranstvách.

A. Oberhauser, foto ocú Belža

Deťom sme prilepšili, obciam ubudlo. Rodičia dostávajú vyššie detské prídavky a daňový bonus, no obciam chýbajú peniaze z podielových daní. Preto môžu byť ohrozené projekty, či dokonca réžia bežných výdavkov

Skúšobná stanica do Belže

Výstavbou závodu Volvo sa mení aj širšie okolie. Skúšobná stanica Ústredného kontrolného a skúšobného ústavu poľnohospodárskeho (ÚKSÚP) sa z katastra obce Valaliky sťahuje. Jej novým miestom pôsobenia bude južnejšie

položená Belža, ktorá kvôli tomu už upravila územný plán.

Parcely s poľnými pokusnými poličkami budú zriadené na pozemkoch vo vlastníctve Slovenského pozemkového fondu. „Už sme založili po-

kusné polička s ozimami, približne 2 hektáre repky, pšenice a jačmeňa,“ približuje vedúci skúšobnej stanice **Marcel Potemri**.

Administratíva skúšobnej stanice nájde svoj dočasný domov v budove belžianskeho obecného úradu a poľnohospodárska technika na pôde farského majetku. Skúšobné laboratóriá

budú až do postavenia nových objektov v Belži pôsobiť v prerobených priestoroch ÚKSÚP v Košiciach.

Doterajšie sídlo stanice, historická budova Radiov, odkiaľ sa pred takmer 100 rokmi ozvalo prvé rozhlasové vysielanie na území Slovenska, zostane zachovaná a prístupná návštevníkom. **ao**

Šikovné ruky 85-ročného Františka Ilenina z Gyňova vyrobili pre obec veľmi užitočnú vec na cintorín - stojan na náradie. Aj keď ho kolená neposlúchajú, výroba mu trvala tri dni aj s montážou. Pán František je motiváciou pre mladšie generácie.

foto ocú Gyňov

Zredukujeme odpad na cintorínoch?

Žďaňa sa ako prvá obec v našom regióne cielene pustila do informačnej kampane s cieľom znížiť množstvo plastového odpadu na cintoríne.

„Je prirodzené, že sa ľudia v období „Dušičiek“ snažia o to, aby miesta posledného odpočinku ich milovaných boli čo najkrajšie. V posledných rokoch sa však umelé kvety a ďalšie plastové predmety, potom, čo splnia svoj účel, hromadili v neúmerne veľkých množstvách,“ hovorí starosta Žďane **Ján Korkarda**. „Obci tak vznikli značné problémy a aj náklady s ich likvidáciou.“

Starosta a obecní poslanci preto vyzývajú obyvateľov k využívaniu výzdoby, ktorá je udržateľnejšia a šetrnejšia k prírode. „Týmto spôsobom tak aj napĺňame spoločný cieľ, ktorým je rozumné hospodárenie s obecnými finančnými prostriedkami,“ dodáva starosta. Podľa jeho slov sa už v tomto roku objavili trendy smerujúce k menšej tvorbe odpadu. Svojich občanov na tieto ciele bude obec upozorňovať každý rok, čo je iste dobrou inšpiráciou aj pre ostatných. **ao**

Najväčšie zemetrasenie na východe od r. 1914

- Prvýkrát som pocítili zemetrasenie.
- Luster sa nám hojdal, gauč posúval.
- Zlakla som sa, že mám halucinácie.
- Strašne zlý pocit.
- Ja som vyšol na dvor, či mi strecha nehorí.
- Ako na člne sa to trochu hojдало.
- Veľmi som sa preľakla, preboha, čo sa deje !!!

Aj takto vyjadrili svoje pocity obyvatelia na fejsbukoch našich obcí. Pre ilustráciu sme vybrali reakcie na FB Belže, na ktorom bol operatívne zverejnený dotazník z google portálu Zemetrasenie dnes.

Ano, naozaj to bol ako blesk z jasného neba. A nie jeden! Zemetrasenie 9. októbra 2023 o 20.23 hodine s odhadovaným magnitúdom 4,9 a hĺbkou

U nás sa len gauč posúval

epicentra 17,8 km blízko Vranova nad Topľou aj s početnými dozvukmi zasiahlo Slovensko aj susedné štáty - Ukrajinu, Poľsko, Maďarsko. Spôsobilo veľké škody na kostoloch, domoch i na ďalšom majetku. Na ich odstraňovanie ešte stále pomáha samospráva aj štátne orgány. Našťastie, v našom mikroregióne výraznejšie škody neboli zaznamenané. Podľa vyjadrenia Slovenskej akadémie vied, ktoré zverejnila na svojej internetovej stránke, spomínané trasenie Zeme bolo na východnom Slovensku najväčšie od roku 1914 a v rámci celej krajiny od roku 1930. *kčj*

Mapa pozorovaných účinkov októbrového zemetrasenie na území SR na základe doručených seizmických dotazníkov. Červeným je označené epicentrum.

foto internet, denník Postoj

Fitness prvky už aj v Sokolanoch

Dospievajúca mládež v Sokolanoch má dôvod na radosť. Pri multifunkčnom ihrisku majú od októbra k dispozícii dva stroje na cvičenie - veslovací trenažér a posilňovací stroj na hrudník. Cvičenie pod holým nebom už má svojich prvých priaznivcov. Časom obec plánuje zakúpiť aj ďalšie fitness prvky. Prvý projekt Exteriérové fitness Sokolany bol realizovaný s finančnou podporou Košického samosprávneho kraja vo výške 2000 eur. Zvyšnú sumu 700 eur poskytla obec z vlastného rozpočtu.

mflo, foto ocú Sokolany

Nižná Hutka sa teší z nových priestorov

Nielen vnútorné schodisko, ale aj to vonkajšie, zábradlie a celé poschodie budovy Obecného úradu v Nižnej Hutke sa dočkalo dlho potrebnej rekonštrukcie. Starostka Iveta Vasilenková má radosť najmä z vynovenej zasadacej miestnosti, ktorá v obci roky

chýbala. „Zasadnutia obecného zastupiteľstva sa doteraz konali len v stiesnených priestoroch kancelárie starostu.“ Novú zasadačku využívajú aj ďalší, napríklad deti tu nacvičujú program na rôzne podujatia a farárka z reformovanej cirkvi tu vyučuje deti náboženstvo.

Nenávratný finančný príspevok vo výške 22 277, 32 eur obci poskytla Pôdohospodárska platobná agentúra na základe výzvy **Miestnej akčnej skupiny Hornád - Slanské vrchy, o. z.**

Iveta Vasilenková/ao, foto ocú Nižná Hutka

Miesto poslednej rozlúčky v Kokšove-Bakši má krajší vzhľad vďaka novej streche, na ktorej sa vymenila celá strešná krytina a dažďové zvody. Tá stará už poriadne zatekala. Na prvý pohľad časovo nenáročný projekt trval takmer päť rokov - od podania žiadosti v roku 2019, cez trojročný proces vybavovania a schvaľovania až po realizáciu v roku 2023. Túto rekonštrukciu v celkovej hodnote 41 566 eur zrealizovali s pomocou dotácie 22 tisíc eur z OP Program rozvoja vidieka 2014-2020 prostredníctvom Miestnej akčnej skupiny Hornád - Slanské vrchy, o. z.

Čas je daň, ktorú platia všetky slovenské obce, ak potrebujú finančnú podporu od štátu. Našťastie, nádej na zmenu starostovia ešte nestratili a pokračujú v ďalších projektoch. V Kokšove-Bakši majú pripravené zámery na vybudovanie denného stacionára a výstavbu miestnej komunikácie v časti Tovík. Rozhodli sa „oprášiť“ aj projektovú dokumentáciu na kanalizáciu.

Monika Floriánová, foto ocú Kokšov-Bakši

Opravený Dom nádeje v Kokšove-Bakši

Vynovené zastávky a chodník v Nižnej Myšli

Výzvy na rekonštrukciu autobusových zastávok a opravu chodníka na Hlavnej ulici v Nižnej Myšli sa datujú do rokov 2021 a 2022. Prácu za dokopy vyše 170 tisíc eur sa nedávno podarilo zadarmo dokončiť nielen čo sa týka úspešnej realizácie, ale - čo je stále veľmi zdĺhavé - aj po administratívnej stránke. Obec je vďačná miestnemu urbariátu, ktorý súhlasil s nájmom pozemku pod jednou zo zastávok. **Ľudovít Peterčák** a **Miroslav Ivan** zasa darovali pozemky v kritickom úseku zákruty na Hlavnej. Zhotoviteľom bola spoločnosť Stavpot, ktorá súhlasila s realizáciou v cenách vysúťažených pred zdražením stavebných materiálov. Podľa starostu **Miroslava Sisáka** je najdôležitejšia vyššia bezpečnosť a lepšia estetika verejných priestranstiev.

obec/ao, foto ocú Nižná Myšľa

Deti sa stretávajú a cvičia na verejné vystúpenia

Dom nádeje s novou strechou

Podnecujú deti k aktivite

Predaj z dvora

V centre Kokšova-Bakše stoja stoly s pestrou ponukou ovocia a zeleniny dopostovanej na miestnych poliach a záhradách. Predávajúcimi však nie sú babky, ako ich zvykne vidieť na košických trhoch, ale deti. Do 2. ročníka predajného detského trhu sa ich zapojilo až 48.

„Hneď od zverejnenia dátumu akcie to medzi deťmi vzbudilo záujem.

Plánovali si, čo by mohli predáť svojim susedom a blízkym,“ prezrádza organizátor **Miroslav Stolár**. „Miesto trhu máme stále v strede dediny, prejde tadiaľ veľa ľudí. Urobili sme zázemie, postavili predajné pulty a pridali aj motiváciu pre predajcov, že budú mať hranolky zadarmo.“

Deti sú naozaj šikovné a tvorivé. Ponúkajú aj vlastnoručne vyrobené náramky, čarovné rozprávkové paličky a iné drobnosti. V jednom stánku mali na predaj aj domáci koláč, hneď sa za ním zaprášilo. Rodičia a starí po očku pokukujú, ako sa mladým predajcom darí. Kde to nejde, raz dva sa stávajú štedrými zákazníkmi a kupujú hoc aj vlastný tovar naspäť domov. „Tržby deti rátať v desiatkach eur. Boli šťastné a hneď zisťovali ďalší termín trhu.

Chutné domáce plody jesene

Rodina Fedorčáková pri víťaznom pulte

Zapojili sa aj do súťaží, ktoré sme pripravili,“ hodnotí Miro.

Trojčlenná porota neľahko vyberala najkrajšiu tekvicu spomedzi 14 kusov. Najviac ich oslovila exotická indická uhorka, ktorá pripomína fľašu a bola

vyzdobená maľovanými kvetinovými vzormi. Druhú súťaž o najkrajšie vyzdobený predajný priestor vyhrala rodina Fedorčáková, ktorá stavila na folklórny motív.

Monika Floriánová, foto archív M. Stolár

Starý známy Erasmus

So spolužiakmi o prírode

Keď si ochranu životného prostredia vezmú za svoju už deti na základnej škole, naša planéta bude o krôčik bližšie k svojej záchrane.

Uvedomujú si to aj v Haniske, kde pod vedením učiteľky **Evy Uhalovej** vznikol projekt s názvom Dôležitosť malých krokov. V rámci populárneho programu Európskej únie Erasmus + sa do spolupráce s Haniskou

prihlásili školy z Česka, Grécka, Litvy a Portugalska.

Podstatou projektu je učenie žiakov o triedení a minimalizovaní tvorby odpadu. „Snažíme sa nepoužívať jednorazové obaly. Namiesto utierok na jedno použitie sme sa vrátili k uteráčikom, ktoré sa v rodinách našich žiakov cez víkend vyperú,“ približuje pani učiteľka. Odkazy a posolstvá projektu sa šíria

tak, že žiaci-ambasádori projektu chodia vo dvojici po triedach. „Takémuto rovesníckemu vzdelávaniu veria žiaci viac, lebo im o veciach rozprávajú spolužiaci, ktorých poznajú.“

Najobľúbenejšou súčasťou programu sú niekoľkodňové výlety do partnerských krajín. Skupinka žiakov z Hanisky bola v októbri v partnerskej škole v Ptení v Olomouckom kraji a ďalší sa v novembri vybrali do Portugalska. „Česká škola často využíva učenie vonku,“ vraví Eva Uhalová. „V Portugalsku

sme sa zasa dozvedeli, že v oceáne pláva pomerne veľa plastového odpadu. Majú skúsenosti aj so záplavami a učia sa, že následky by boli menšie, ak by v okolí rástlo viac pôvodných rastlín. Žiakov zaujalo aj používanie pigmentov z kurkumy, kaka, cvikly či kávy na farbenie alebo maľovanie.“

Na jar navštívia Hanisku deti z Portugalska, Hanišťania pocestujú v marci do Grécka a v máji do Litvy.

Anton Oberhauser, foto ZŠ Haniska

Takmer sa to nedá porovnať. Fasáda a ďalšie vonkajšie prvky budovy Základnej školy v Seni dýchajú novotou (foto celkom vľavo). Projekt za milión eur sa podarilo dokončiť načas a bude preplatený z eurofondov. Škola však už myslí na ďalšie projekty, obnovu potrebujú aj vnútorné priestory či inžinierske siete. Verme, že sa ďalší projekt rozbehne už čoskoro.

ao/sl

Rozlišovanie invazívnych druhov rastlín v teréne, Portugalsko

Každý žiak by mal zažiť úspech vo vzdelávaní

Školu budúcnosti môžeme mať už dnes

Úlohou každej školy je pripraviť žiakov na život tak, aby si dokázali nielen nájsť prácu, ale aby boli schopní zmeniť povolanie hoci aj niekoľkokrát za život - presne v duchu rýchlo a prekvapujúco sa meniacej doby. K tomu patrí aj zaeďfinovanie novej roly učiteľa. Už dávno to nemá byť tá prísna autorita, ktorá jediná „všetko vie“ a káže žiakom najmä mechanicky odpisovať poznámky do zošita. Má ich skôr sprevádzať a naučiť ich orientovať sa vo svete. Zároveň rešpektuje a pomáha rozvíjať ich hodnoty. Príklady zo základnej školy v Čani nám ukazujú, že to všetko je možné.

Poznáme tajomstvo úspechu, učíme pre radosť!

Na škole v Čani sme pokorili rokmi zaužívaný stereotyp a bábky, nehybne sediace v laviciach, rozkvitli do podoby aktívnych bytostí plných nadšenia a kreativity.

Škola volala po zmene, a tak sme vybavili triedy technikou, vynovili učebne a nakúpili tie najmodernejšie pomôcky.

No stále nám niečo chýbalo. Radosť. Radosť z učenia. To nedokáže zmeniť ani tablet, ani najmodernejšia interaktívna tabuľa. Pochopili sme, že vniesť do vyučovania motiváciu je trvalá cesta. Vyžaduje odhodlanie učiteľa a zainteresovanosť žiakov. Učiť kreatívne je ľahké, ak svoju prácu milujete.

Dôkazom toho, že nás učenie baví, je pozitívna spätná väzba našich žiakov. Učíme ich informácie vyhľadávať,

zhromažďovať, triediť a správne používať - či je to matematika, cudzí jazyk, chémia, biológia alebo slovenčina. Každý žiak má v sebe potenciál uspieť a úspech plodí nadšenie.

Viete, ako dávame žiakom na hodine možnosti zažiť pocit víťazstva? Správne položenou otázkou, zaujímavou vysvetlenou látkou alebo didaktickou hrou. Je toľko možností! Dnešní žiaci nechcú veci memorovať, majú túžbu objavovať.

Vzdelávanie je ako cesta lesom. Niekoľko ním prechádza rýchlejšie, niekto pomalšie, ale každý by mal dôjsť do cieľa. Nechajme žiakov kráčať vpred vlastným tempom, no budme im kompasom, ktorý nájdu zakaždým, keď stratia správny smer.

Lucia Dugavová, foto archív ZŠ

Aj slovenčina môže byť dnes v škole iná, hravá a objavná

Máte aj vy vo svojej škole inšpiratívnych učiteľov? Napíšte nám o nich a predstavíme ich v niektorom z ďalších čísel nášho časopisu.

Objavuje talenty, zakladá tradície

Hoci je Košičan, jeho meno je v Čani pojmom. Na tunajšej základnej škole učí už takmer 19 rokov. Mnohí by sa na jeho mieste prepadli do stereotypu. Pán učiteľ Ján Falis však rozhodne nie.

Poznáte skupinu Traky? Kto by ju nepoznal, veď ide v stopách slávneho Drišľaku či Ščamby. No vedeli ste, že to bola práve školská súťaž „ZŠ Čaňa má talent“ v roku 2009, kde sa chlapci objavili na castingu po prvý raz? Pri jej zrode stál Ján Falis s kolegyňou Soňou Zavadskou. Už v roku 2005 si škola aj vďaka nemu vyskúšala vlastnú „superstár“, podľa vzoru inej televíznej šou. Zatiaľ posledný „talent“ zorganizovali s kolegyňou Ivetou Hricišonovou v roku 2019. V rámci programu k Dňu detí prišli vystúpiť po 10 rokoch aj chlapci z Trakov.

Za takmer dve dekády v Čani prišiel Ján Falis s viacerými nápadiami. Niekedy z vlastnej iniciatívy - ako v roku 2010, keď založil volejbalový krúžok. Tento šport čoskoro začal žiť vlastným životom, napríklad na pieskových ihriskách pri jazere Tajvan či na Silva Ranči. A po covidovej pandémie sa práve on zaslúžil o obnovenie volejbalu na pôde školy - aj keď sa o telocvičňu musia deliť s aktuálne veľmi populárnym basketbalom.

Iba pred pár týždňami zorganizoval popoludnie pri bowlingu pre dvojicu zloženú zo žiakov školy a ich rodičov. A aj ďalší šport hraný ponad sieť - bedminton - zapustil korene v našom regióne práve vďaka tomuto agilnému pedagógovi.

Vďaka čomu nachádza Ján v sebe toľko energie na rozdávanie aj pre

Ján Falis pred interaktívnu tabuľou, na ktorej je model detského ihriska. Šiestak Janko Lakatoš ho vytvoril za dve hodiny v online prostredí Tinkercad v rámci súťaže, ako využiť vedomosti z informatiky

druhých? Jednoducho - vďaka tomu, že svoju prácu a svojich žiakov má rád. Presne v duchu toho, ako sa škola pod vedením riaditeľky Zuzany Bruncovej profiluje.

Druhou doménou pána učiteľa je informatika. Jeho utorňajší krúžok má veľavravný názov - IT Kreativne. Veľa sa na ňom naučia aj dievčatá, ktoré dokáže svojím prístupom zaujať už na prvom stupni. V poslednom čase so žiakmi vnikajú aj do tajov dnes toľko diskutovanej umelej inteligencie.

Nezabudnite teda nabuďte na rodičovskom združení, alebo pri hocikakej inej príležitosti, poďakovať učiteľom. Nielen v Čani. V každej škole si to zaslúžia. Ján Falis je príkladom, ako našim deťom vštepovať lásku k pohybu i rozvíjať myslenie. Ako nachádzať hranice a zároveň ich prekonávať.

Anton Oberhasuer, foto archív J. Falis

Veselá partia na bowlingu rodinných tímov

V druhom domove vyše poldruha roka

Aj tu, aj tam

Charkovčanka **Oľga** a jej štrnásťročná dcéra **Polina** patria k tým občanom Ukrajiny, ktorí ešte stále žijú medzi nami. Ako utečenci, odidenci. Telom tu, myslou doma.

Na starej fare v Trstenom ich prichýlil miestny správca farnosti **Jozef Mrúz**. Z väčšej skupiny, ktorá sa tam nazbierala v jari 2022, zostalo okrem nich dvoch ešte päť ľudí. Nájomné platiť nemusia. Dostávajú pomoc aj s potrebnými vecami, či už ide o všetko do kuchyne, poplatky u lekárov alebo zdravotnícke pomôcky. „Podpora 160 eur od štátu pomôže, aby sme dokázali byť aspoň trochu samostatné,“ dopĺňa Oľga. Keď za ňou prídem pohovárať sa, hneď mi ponúkne čaj. Obklopí nás pohoda, z vedľajšej izby počuť mamku s dieťaťom.

Oľga už medzitým mala prácu. Šesť mesiacov vypomáhala na obecnom úrade v Skároši. Peniažky na tento projekt zamestnávania sa však minuli,

a tak je znova doma. No nesedí so založenými rukami. Kým nenastala zima, pravidelne sa starala o záhradu.

Mamka a dcéra sú rady, že majú až doteraz strechu nad hlavou. No žijú aj vo veľkej dileme, hlavne Oľa. „Hneď by som sa vrátila domov, ale bojím sa...“ Jej 43-ročný manžel, Polinin otec, zostal doma, chodí do práce. Aj tu visí v Oľnej myslí neistota. „Nestane sa mu niečo? Čo ak ho zavolajú bojovať...?“

Deviatačka Polina chodí do trstenskej základky. Pomaly si na Slovensko zvykla. Tíndežerka, ako väčšina jej rovesníkov, trávi veľkú časť svojho dňa na mobile. Nie vždy je to však kvôli zábrave. Aj cez internet sa jej veľmi bolestne dotkla smrť spolužiačkinho otca. Poli-

Oľga s dcérou Polinou

nina babička sa pred časom rozhodla vrátiť domov, lebo tam jej ostali dvaja synovia. A aj kvôli práci.

A čo sa páči Oli na Slovákoch? Asi najviac to, že vedia oddychovať. „Rodiny sa tu často stretávajú, chodíte sa spolu bicyklovať. Dokážete si užívať život. To u nás na Ukrajine veľmi nevidieť. Ľudia tam žijú hlavne pracovo.“

Keď sa lúčime, Oľa ešte vyhrkne, napíše, že sa nám tu všetko veľmi, veľmi páči...! Vnímam to ako príklad. Možno by sme chceli mať toho viac, ale vážne si to, čo predsa máme... A ako budú sláviť sviatky? Po slovensky, či po ukrajinsky? „Aj tak, aj tak!“

Anton Oberhauser,
foto archív rodiny Vasilenko

Obnovený Boží dom

Rímskokatolícky kostol Ružencovej Panny Márie v Sokolanoch nadobudol novú, krajšiu tvár. Vďaka zbierke a pomoci veriacich, kurátorov, kostolníka či obecného úradu sa podarilo obnoviť vonkajšiu fasádu a vymalovať strechu, urobiť odvodnenie s trativodom a chodníky. Vymaloval sa interiér, v ktorom inštalovali obrazovku na čítanie textov. Obnovený chrám na svojej pastoračnej návšteve farnosti 27. au-

gusta požehnal košický arcibiskup-metropolita **Mons. Bernard Bober**.

Pôvod kostola siaha až do 13. storočia. Zo stredovekej stavby sa zachoval len kvadratický presbytérium, dnes slúžiace ako bočná kaplnka. Výraznejšou prestavbou chrám prešiel ešte v 15. storočí – ostala z nej krížová rebrová klenba a ozdobné kamenné pasťofórium a v rokoch 1949 -1950, keď sa kostol zväčšil a získal súčasnú podobu.

Monika Floriánová,
foto archív arcidiecézy

Vzácné stretnutie arcibiskupa s veriacimi

Nové zvony v Skároši

Kostolná veža rímskokatolíckeho kostola Ružencovej Panny Márie v Skároši sa prvýkrát rozozvučala tónmi štyroch zvonov počas odpustovej slávnosti 8. októbra. Pôvodné bronzové dueto doplnili dvoma novými zvonmi. Vyrábali sa v Rožňave a samotní veriaci sa zúčastnili ich odlievania. Na väčšom, 235 kg vá-

žiacom zvone je vyobrazená Svätá rodina - Ježiš, Mária a Jozef a nápis „Svätá rodina ochraňuj nás“. Menší s váhou 140 kg je zasvätený sv. Jánovi Pavlovi II. a nesie jeho slová, ktoré povedal pri návšteve Slovenska „Nebojte sa! Otvorte, otvorte dokoľan dvere Kristovi!“.

mflo, foto farnosť sv. Anny

Nové zvony požehnal Ferdinand Jurčišin, dekan košickej arcidiecézy, na sviatok Sedembolestnej Panny Márie, patrónky Slovenska

Okamihy času

Bolo to približne pred šiestimi desaťročiami, keď aj na abovskú dedinu postupne prenikal modernejší štýl obliekania. Trend zachytávajú fotografie, ktoré vznikli vo vtedajšom fotoateliéri v roku 1961. Zachytení sú na nich členovia rodiny Guľovcov z Vyšnej Myšle. Z toho dve nevesty; na fotografii vľavo vidíme **Magdalénu Guľovú**, rodenú Maščákovú, oblečenú v dlhých svadobných ša-

tách, ktoré sa vtedy dostávali do módy. Vedľa nej stojí **Margita Baloghová**, rodená Guľová. Mala vtedy iba 16 rokov, no musela sa vydávať, keďže sa práve ženil aj jej brat. Na druhom obrázku vidíme **Ludovíta Guľu**, ktorý zaslal takúto fotografiu aj svojmu bratovi, žijúcemu v Kanade. Za zaujímavé historické okienko ďakujeme vyšnomyšlianskemu obecnému úradu. **vm/red**

Zhovárame sa s Helenou KMETZOVOU, riaditeľkou územného spolku Košice-okolie Slovenského Červeného kríža

Pre zdravie tela, srdca aj duše

Žije v Ždani, kam sa presťahovala z Nižnej Myšle po ničivej povodni. Bývanie si veľmi chválí. Vníma poriadok, modernosť obce a zároveň jej imponuje priateľský duch tamjších obyvateľov. Možno aj preto, že pomoc a prajnosť má takpovediac v náplni práce.

V Slovenskom Červenom kríži (SČK) pôsobí už dlhšie a jej prístup a skúsenosti ju privedli na riaditeľskú stoličku územného spolku Košice-okolie. Hoci do tohto okresu patrí 112 dedín a 2 mestá, nás, pochopiteľne, zaujímal spolupráca SČK so 17 obcami nášho regiónu.

■ Ako vnímate komunikáciu s našimi občanmi?

Ako naozaj dobrú, obohacujúcu. Žije u nás veľa bezplatných darcov krvi, s ktorými sa už poznám osobne. Tak ako aj s dobrovoľníkmi miestnych spolkov SČK. Nedávno napríklad robili dozor pri zbierkach trvanlivých potravín pre znevýhodnených občanov. Pomáhajú pri zbierkach ošatenia. Robia balíčky pre seniorov. Vedú kurzy prvej

pomoci pre mládež. Nie raz je ich práca časovo, fyzicky aj psychicky náročná. Veľmi si ich nezištnosť vážime. V Gyňove je to napríklad **Anička Majorošová**, v Čani **Jolka Obšitníková**, v Trstenom pri Hornáde **Jolka Szaboová**, v Geči **Vierka Ružinkovičová**, v Sokolnoch **Želka Berešová** a mnohé ďalšie.

■ A samosprávy obcí?

Tak isto. Príklad: prišli s ponukou sociálneho taxíka pre seniorov, zdravotne ťažko postihnutých, matky s deťmi, či pre tých, čo potrebujú odvoz k lekárovi, na nákup či úrad, neodmietli nás. Naopak, **Ján Kokarda** ako predseda Regionálneho združenia obcí Hornád nás po súhlase starostiek a starostov prizval na ich stretnutie a dohodli sme sa. Občania majú k dispozícii cenovo veľmi výhodnú prepravu - 1 euro štatovné a 20 centov za kilometer. A to vďaka tomu, že obec ročne paušálne prispieva eurom na každého občana. V okrese Košice-okolie máme takto uzatvorených 17 obcí a to až 9 z nášho regiónu. Len si ľudia potrebujú zvyknúť, že nejde o sanitku.

■ Vyšli vám v ústrety aj na začiatku vojny na Ukrajine...

Starosta Valalík **Štefan Petrik** a jeho tím nám napríklad pomohol so zriadením skladu u nich v obci. Mali sme kde umiestniť posteľe, matrace, potraviny, hygienické potreby... Doteraz nám sklad dobre slúži.

■ Poskytujete aj sústredenú psychickú podporu. O tejto službe sa nevie veľa.

Po cvide aj počas vojny na Ukrajiny sa výrazne zvýšil počet depresí. Otvorili sme preto pre verejnosť centrum podpory duševného zdravia. Je na Garbiarskej ulici v Košiciach. Pod odborným vedením tam prebieha cvičenie, prednášky, art a iné terapie pre tých, ktorí to potrebujú.

■ Čomu ste obzvlášť rada, že sa vášmu územnému spolku tohto roku podarilo?

Doživotná bezplatná mestská hromadná doprava pre ocenených darcov krvi aj z okresu Košice-okolie. Máme ich asi dvesto. Trvalo nám niekoľko

rokov, kým sme kompetentné miesta v Košiciach presvedčili, že bezplatní darcovia aj z okolia mesta si to zaslúžia.

Ďakujem za rozhovor
Katarína Čaniová, foto autorka

Držitelia najvyšších ocenení Slovenského Červeného kríža z nášho regiónu

Krvou zachraňujú životy

Zachraňujú život iným vlastnou krvou. Životodarnou tekutinou, ktorá dáva nádej, že náš život tu na zemi vždy a za každých okolností má zmysel a je podporovaný. Veľkú vďaka nás všetkým si zaslúžia bezplatní darcovia krvi a obzvlášť mnohonásobní. Ako výraz ich uznania redakcia Abovského hlásnika - v spolupráci s územným spolkom Košice-okolie SČK - uverejňuje mená držiteľov najvyšších ocenení ku koncu novembra 2023 žijúcich v našom mikroregióne Hornád.

Všetci držitelia Kňazovického medaily

(u mužov za 100, u žien za 80 bezplatných odberov krvi, jediná žena je vyznačená červeným písmom). Spolu 24 darcov (1 žena, 23 mužov)

1. **Jana Belliová**, Čaňa
2. **Mgr. Karol Dzugas**, Koš. Polianka
3. **Martin Eliaš**, Haniska
4. **Štefan Eliaš**, Valaliky
5. **Branislav Guľa**, Vyšná Myšľa
6. **Milan Hreháč**, Čaňa
7. **Jozef Hudák**, Seňa
8. **Zlatko Hudák**, Haniska
9. **Jozef Jarušínský**, Ždaňa
10. **Ladislav Juhás**, Košická Polianka
11. **Ladislav Kaduk**, Čaňa
12. **Martin Karajos**, Ždaňa
13. **Štefan Karajoš**, Čaňa
14. **Róbert Laboš**, Valaliky
15. **František Mizák**, Trstené p. Hornáde
16. **Jozef Mizák**, Trstené p. Hornáde
17. **Luboš Naď**, Geča
18. **Stanislav Pecha**, Valaliky
19. **Gabriel Podolinský**, Valaliky
20. **Martin Ruščák**, Vyšná Myšľa
21. **František Sedlák**, Valaliky
22. **Ing. Martin Szabó**, Čaňa
23. **Martin Varga**, Geča
24. **Alexander Zsigmondy**, N. Myšľa

Títo darcovia sú zároveň držiteľmi všetkých plaketí - bronzovej, striebornej, zlatej a diamantovej Janského plakety. Kňazovického medaila je najvyššie ocenenie, ktoré môže získať darca krvi na Slovensku.

Držitelia Diamantovej plakety profesora Janského

(u mužov za 80, u žien za 60 bezplatných odberov krvi, ženy sú vyznačené červeným písmom). Spolu: 38 darcov, (4 ženy, 34 mužov)

- Gabriel Binda**, Čaňa
Michal Bačo, Valaliky
Peter Bobko, Valaliky
Gabriel Bráz, Čaňa
Peter Čigáš, Košická Polianka
Imrich Eliaš, Seňa
Ján Hanušovský, Belža
Martin Hiščák, Belža
Rafael Horváth, Ždaňa
Alžbeta Hudáková, Seňa
Beáta Hudáková, Kokšov-Bakša
Mária Janočková, Valaliky
Ladislav Kajaty, Kokšov-Bakša
Tibor Klein, Čaňa
Juraj Kreibik, Nižná Hutka
Luboslav Mikolaj, Valaliky
Jozef Mikula, Skároš
Maroš Mičkovič, Čaňa
- Mgr. Michal Molnár**, Čaňa
Ing. Róbert Palenčár, Valaliky
Jozef Pástor, Skároš
Miroslav Podpinka, Kokšov-Bakša
Róbert Psucha, Valaliky
Miroslav Rega, Valaliky
Mgr. Peter Rusnák, Ždaňa
František Ružinkovič, Geča
Róbert Rybnický, Nižná Hutka
Milan Savov, Čaňa
Lucia Sročenská, Čaňa
Kamil Steininger, Čaňa
Štefan Szilágyi, Čaňa
Pavol Timko, Geča
Stanislav Uporský, Kokšov-Bakša
Peter Urban, Čaňa
Milan Vojtek, Skároš
Ladislav Vinca, Geča
JUDr. Stanislav Závodník, Čaňa

kčj/HK

Klubovčanky prispeli do obecného kalendára 2024 chutnými receptmi

Múdrosť srdečných žien

Čas s čínorodými penzistkami zo súboru Klubovčanka je čoraz vzácnejší. Aj im rôžky pribúdajú.

Dnešné jadro ôsmich stabilných členiek čanianskeho klubu dôchodcov má však ešte stále dosť energie, aby si naplnili kalendár od jari do zimy a aby nuda a prázdno v ich živote nedostali šancu.

Niektoré už veru majú za sebou osemdesiatku. Do kroniky času im za tie roky veľa pribudlo - veď čitatelia si iste spomenú - varenie v televízii u Kamily Magálovej, účasť na gazdovskom festivale v podpolianskej Hriňovej. Navštívili aj Európsky parlament v Štrasburgu, kde rezkými piesňami v dvorane roztancovali europoslancov.

V tomto roku sa stretli na pôde partnerských organizácií žien Košického kraja s kolegynami, či skôr kamarátkami, z Poľska, Česka i Ukrajiny. A začiatkom septembra sa spevácka skupina pod vedením pani **Alžbety Kišovej**

predstavila na charitatívnej akcii Srdce ako dar vo Vyšnom Nemeckom.

Za veľký úspech pokladajú získanie finančnej podpory od známeho obchodného reťazca - keď práve za ich projekt vybavenia klubu dôchodcov hlasovalo najviac zákazníkov v miestnom supermarkete. A tak im do „spoločnej domácnosti“ pribudla umývačka riadu, práčka, veľký televízor, kopírka či šľahač.

Mesiac úcty k starším sa v tomto roku niesol v znamení distribúcie 10-eurových darčkových poukážok pre 850 čaniansky seniorov, o čom rozhodli členovia kultúrnej komisie so súhlasom starostu. Poukážky sa dali minúť na potraviny či drogeriu. Pred koncom roka Klubovčanky zamestnáva predvianočné stretnutie na kus reči pri dobrom jedle (tento rok 9. decembra) a populárna vianočná akadémia, kde býva emocionálnym vrcholom spoločná Tichá noc.

Oblíbený býva aj fašiangový krojovaný bál, ktorý znova pripravujú na február. Prispeli tiež k oživeniu stavania mája. Budúce leto by radi posilnili tradíciu popoludní v amfiteátri. A celý rok 2024 bude robiť spoločnosť 1 400 výtlačkov obecného stolového kalendára, kde prispeli receptmi spoločne s členmi Jednoty dôchodcov, Ozveny, Domovinou a kuchárkami materskej školy. „Tentokrát došlo aj na modernejšie jedlá,“ prezrádza „predstave-

ná“ klubu, **Jolana Bittová**. „Rizotko, prívarok, plnená kapusta, kapustové lokše, bryndzové halušky.“ K tomu zemiakové placky, u nás v regióne známe ako nalešníci alebo pečené plnené šatôčky, niekedy označované ako travničky.

Tetám nechýba zmysel pre humor. Keď si jedna postažuje, že tých síl predsa len ubúda, druhá kontruje: „Še ruca, jak keby ja mala menej!“ Čas s Klubovčankami stojí vždy za to. Odýchnete si a pookrežete v spoločnosti skúsených, múdrych žien. Prajeme vám ešte veľa zdravia, dámy!

Anton Oberhauser, foto ocú Čaňa

Kalendár na rok 2024 - slinky sa zbierajú už pri titulnej strane

Natešená Jolana Bittová so symbolickým šekom od firmy Tesco

Dni úcty k starším

Dedkom, babkám, všetkým našim starším spoluobčanom veľmi dobre padne, keď sa o nich druhí stále zaujímajú. Nemálo našich obcí si preto svojich seniorov uctilo aj v tomto roku.

Ani 102-ročná Mária Mettiová zo Sene neodmietla pozvanie. Prišla po svojich, sprevádzala ju dcéra

V Sokolčanoch sa mesiac úcty začal už v septembri výletom do Kežmarku a Starej Ľubovne. V autobuse spríjemňoval cestu ústny harmonikár **Vasíľ Feňin**. No a o mesiac, v závere októbra, sa seniori stretli v kultúrnom dome. Programom ich potešili žiaci ZŠ Haniska, herci divadla Aurora z Prešova i domáci Sakalčania.

V Seni prijalo pozvanie na obed do kultúrneho domu 180 seniorov. Pripravené boli pre nich darčeky - mužom drevená doska na krájanie a ženám súprava šiestich dezertných vidličiek. Hostom rozihrala krv v žilkách cimbalová ľudová hudba Prešovčan.

V Gyňove sa s veľkým úspechom stretlo divadelné predstavenie „Femme Fatale“ (Osudová žena).

ao, foto archív obcí

Sokolánski seniori si vychutnali výlet v teplom jesennom počasí

Spevácke duo Monika a Lucia reprezentuje Abov

O čepení aj spodnici

„Už na všetko z Abova som si zvykla, len na toľké spodnice pod širokými sukňami, čo v nich spievam, nie,“ vravieva dačo aj zo žartu Lucka Jarošíková z Margecian, teda zo Spiša, kde ženský kroj je dlhší a užší.

Monika si jej prístup veľmi váži, pretože vie, ako sa jej kamarátka potrebovala zblížiť s iným nárečím, piesňami, inými zvykmi. Spoznali sa pri vianočných koledách vo folklórnom súbore Borievka v roku 2017. Sú v ňom stále činné a vystupujú aj samostatne.

Lucka s **Monikou Nemetovou** zo Skároša tvoria nerozlučné spevácke

duo. Zdobí ich krásny hlas a tiež nádherné abovské kroje. Zbiera ich Monika s bratom Dávidom. Majú ich doma už hojný počet – aj historické storočné. Spieva v nich a ako hovorí, cíti sa spojená s tradíciou a krásou.

Tento rok bol pre nich obzvlášť prajný. Najprv postúpili v regionálneho do krajského kola súťaže Vidiečanova Habovka, v kategórii sólisti a spevácke duá. Tam sa stali laureátkami. To im umožnilo predstaviť sa na októbrovom celoštátnom kole. Predstavili so starými zozbieranými dievčenskými piesňami zo Skároša. A umiestnili sa naozaj vysoko – v zlatom pásme,

Však im to pristane? Monika Nemetová (vpravo) v storočnom kroji. S Luciou Jarošíkovou. Obe majú historické ručne maľované zástery.

„Konkurencia z iných regiónov bola vysoká, vyše štyristo súťažiacich. S pokorou a vďačnosťou prijímame, že práve my sme reprezentovali Košický kraj s piesňami z nášho Abova. Veľmi rady spievame a je jedno, či na súťaži alebo tam, kde nás pozvú. A v čom sme sa našli? Vo svadobných piesňach. V čepení nevesty,“ vyznáva sa Monika.

A čo vtedy zanôtia? Začínajú touto – ako inak – z Abova.

- ♥ **Otvarajce branu, branu maľovanu**
- ♥ **naj še nam nezlame perko z majeranu**
- ♥ **Idzeme mi zdoli zakrivajce stoli**
- ♥ **stoli javoro, obrusi kvetovo**
- ♥ **Neveľo idzeme, neveľo nam treba**
- ♥ **pol l'itra palenki i falatek hľeba**

A potom spievajú:

- ♥ **(:Ach Bože moj na švece, kto moj varkoč rozpl'ece:) stoji za mnu družba moj, co rozpl'ece varkoč moj, stoja za mnu družički co rozpl'ecu pantličky**
- ♥ **Už mi partu zobrali, už vlasi rozpl'etaju,**
- ♥ **a na paradni čepec mojo solzi padaju**

Katarína Čániová, foto dokumentácia MN

Mocná chvíľa pre nevestu. Pamätá si ju celý život. Keď jej veniec snímajú a čepiec dávajú

Parobske cesty na Balkán

Bakšanski parobci a FS Jahodná prezentovali slovenskú kultúru na Medzinárodnom folklórnom festivale Kozarsko Kolo v Bosne a Hercegovine.

V júni spoločne absolvovali osem vystúpení za šesť dní. Úspech mali obrovský, veď v balkánskej oblasti, silne ovplyvnenej tureckou kultúrou, nepoznajú párový tanec. Pre miestne ženy, ktoré vzali do tanca, to bol vyslovene exotický zážitok.

Nezabudnuteľné spomienky z mesta Prijedor si odniesli aj parobci. „Úžasné a neopísateľné bolo, keď sme hrali v telocvični pred 5 000 divákmi. Veľký šmrnc malo aj vystúpenie v divadle, kde účinkovalo 14 súborov, aj z Bulharska, Chorvátska či Rakúska,“ opisuje **Miroslav Stolár**. Za krásnym výsledkom však stojí náročná príprava. „Na festival nás pozval košický súbor Jahodná, aby sme doplnili ich hudobnú zložku. Pre nás to bola veľká výzva, do-

vtedy sme nehrali ako doprovod tanca. Mali sme dva mesiace, aby sme sa zohrali s tanečníkmi. Museli sme spracovať veľký súbor piesní, o čo sa postaral náš primáš Marián Demeter.“

Obohatení skúsenosťami putovali Bakšanski parobci v novembri opäť na Balkán – do Chorvátska na 14. Medzinárodný festival heligóniek v Záhrebe. Pre divákov pripravili prekvapenie – na

pódiovom plátne počas svojho vystúpenia premietali slová našich piesní preložené do chorvátčiny. Zvládli zapievať aj hymnu festivalu.

Monika Floriánová, foto archív súboru

Bakšanski parobci pohľadili duše Bosniakov

Valalická krojovaná paráda s príťažlivou témou

Cherchez la femme (čítaj šeršela-fam). Slávny francúzsky výraz „za všetkým hľadaj ženu“ je ako výštitý pre spoločensky mocnejúcu tému o jemnejšej polovičke ľudstva. Na októbrovom 16. ročníku Valalickej krojovanej parády dostala podobu názvu Žena v premenách veku.

Skloňovaná bola vo všetkých folklórnych pádoch – piesňami, divadelno-tanečnými scénkami, krojmi, účasťou etnologickej, sprievodným programom, tradičným jedlom...

V podaní FS Kalubek aj Kadlubček, ženskej speváckej skupiny Paradne ňvesti, Gečanky, Heligonkárov Hudákovcov, pôvabného speváckeho tria Rosa a početných diváčok, ktoré do kostola, na sprievod obcou aj do kultúrneho domu prišli so svojimi mužskými polovičkami.

Vedúci FS Kadlubek **Mgr. Pavol Kacvinský** siahol pri príprave scény po dávnom dejí, ktorý sa skončil šťastne. A použil pri tom kovové obrúčky z ich rodiny z roku 1890!

Deva na vydaj sa rozhodne postavila proti výberu bohatého ženicha zo strany rodičov a ostala verná jednoduchému mládencovi, ktorého ľúbila.

Cherchez la femme

P. Kacvinský: „Mnoho ráz to bolo ale naopak. Niekedy sa povinní manželia zaľúbili do seba a vydržalo im to smrti. V mnohých prípadoch sa žena stala predmetom ústkov, nevráživosti, nevery a psychicky sa z toho zrútila.“

Vedúci súboru si ale spomína, že jeho prarodičia a starí rodičia žili spolu pekne.

Celá Valalická krojovaná paráda vyznievala parádne, vďačne a organizačne tak správne akčne. Ako citlivo vybraný sa ukázal aj jej sprievodný program. Med od miestneho včelára chutil dospelým. Zdobenie perničkov a tvorba ozdôb do vlasov z prírodných materiálov zaujali najmä deti.

Zdobím perničky pod vedením tety perníkarky Eriky Vranai z Čečevojec.

Deva na vydaj sa rozhodne postavila proti výberu bohatého ženicha zo strany rodičov – scéna v podaní FS Kadlubek sa skončila šťastne, deva si nakoniec zobrala svojho milého – hoci chudobného. Ako hovorí Pavol Kacvinský, voľakedy sa dievča väčšinou muselo výberu rodičov prispôbiť. A mnoho ráz sa stalo, že mladí si navzájom „nesadli.“ Doplatila na to žena. Aké šťastie, že emancipácia sa posúva míľovými krokmi...

Z etnografického výskumu Pavla Kacvinského

O troch medzníkoch v živote ženy

Nežné pokolenie, ako ženy často radi nazývame, nebolo vždy slabé, jemné, ale muselo si svoje postavenie medzi mužmi tvrdo vydobýť. Počas našich etnografických výskumoch v regióne Abov sme natrafili na isté medzníky, ktoré postrelili ženu počas jej života. Výsledky tohto výskumu sa pokúsime trochu priblížiť vo veľmi skrátenej forme. Zamerali sme sa na vidiecke obyvateľky v prvej polovici 20. storočia.

išlo o tri hraničné body, ktoré oddelujú štyri obdobia v živote ženy.

Po narodení človek vstupuje do detskej éry. Samozrejme, že v gazdovských rodinách sa ľudia radšej tešili narodeniu mužského potomka. Predovšetkým ako nositeľa rodu a aj majetku. Zaujímavé je oslovenie starých rodičov. Ak sa narodil vnuk, tak bol *dzedo*, *dzedo*. Ak sa narodila vnučka, tak stará mama bola *baba*, *baba*. Alebo sa vravievalo, *istni dzedo*, *istna ba-*

ba (naozajstný dedo a naozajstná baba). Navonok to však nebolo v prvej etape života až také viditeľné. Dokonca ani oblečenie sa nerozdeľovalo podľa pohlavia. Perinky, košielky a čepčky boli často rovnakej bielej farby. Maximálne s rozdielnou belasou alebo ružovou výšivkou či stužkou. Dokonca prvé oblečenie *vigan*, čiže detské šaty nosili aj chlapci aj dievčatá rovnako.

Prvým medzníkom v živote sa stal **vstup do školy**. V tomto dievčenskom období sa menilo oblečenie, záujmy a práce dievčat. Deti sa však rovnako spolu hrali. Chlapci i dievčatá. Hoci držali spolu vo svojich skupinkách. Kamarátky sa začali rovnako obliekať alebo česať.

Druhým medzníkom sa stáva u dievčat **menštruácia**, keď sa mení aj jej sociálny status. Dané obdobie je časom dievčenským. V našom mikroregióne to bolo ovplyvnené aj náboženstvom, lebo čas pred svadbou bol „počestný“, panenské obdobie. Tieto dievky mali svoje postavenie aj v kostole. Stáli pred lavicami v tradičnom ľudovom odevu, ktorý bol bohato zdobený, podobne ako ženský. Mali aj výsady nosiť na hlavách dievčenské vence (*partí*). Boli bielej farby so zelenými doplnkami. Práve zelená farba – znak vitality, čerstvej trávy, bol symbol dievockej energie. Tie-

to dievky nosili aj procesiové zástavy, sochy svätých alebo zhotovovali vence na sv. Marka.

Svadbou, tretím medzníkom, sa dievky menili na ženy, manželky, ktoré vstúpili do štvrtého obdobia svojho života. Týmto zasvätením, ktoré bolo spojené aj so zahalením vlasov (*začepenie*) sa zmenil aj pohľad na ne samotné. Vydaná žena mala právo vstúpiť aj do krčmy bez sprievodu manžela. Aj v kostole získala nové miesto. Mohla sa v spoločnosti ozvať, povedať svoj názor. Dokonca až ako vydatá sa mohla zúčastniť osláv krstín. Tie boli totiž spojené s dvojmyselnými rečami a piesňami. Takisto vydaté ženy na svadbách prijímali medzi seba nové *ňvesti* – vydaté ženy. Dodnes je tento zvyk uchovaný pri *redovom* tanci, keď nalievajú a tancujúcich obdarúvajú vydaté ženy. V poslednom období žien môže dôjsť ešte k dvom medzníkom. Je to narodenie dieťaťa, keď sú povýšené do úlohy matky. A smrť manžela, keď sa zmení jej sociálny status na vdovu. Špecifikom je obdobie starých dievok, ktoré bolo neželané a v našich končinách podliehalo istým pravidlám. Tomu sa však môžeme venovať špeciálne.

Stranu pripravila Katarína Čaniová, foto autorka a archív FS Kadlubek

Dievčatá v bežnom dni – aj jednoduchá podoba kroja im veľmi pristala

Chovné tradície v regióne pokračujú

Presne 119 chovateľov z blízkeho i širokého okolia predstavilo svoje exempláre na tradičnej Oblastnej výstave zvierat, ktorú usporiadala Základná organizácia Slovenského zväzu chovateľov (ZO SZCh) v Geči.

Prihlásených bolo približne 220 kusov hydiny, 226 králikov, 240 holubov a 170 kusov exotického vtáctva. V piatok 10. novembra sa k slovu dostali špeciálne vyškolení posudzovatelia, ktorí pozorne, aj za pomoci vzorníkov plemien, hodnotili dôležité ukazovatele chovných jedincov. V sobotu a nedeľu bola výstava otvorená pre širokú verejnosť. Na svoje si prišli aj deti, ktoré mohli pohladkať niektoré z králikov.

Medzi ocenenými nechýbali zástupcovia gečianskej chovateľskej komunity. Veľký svetlý strieborný králik priniesol trofej šampióna skúsenému **Imrichovi Kvočákovi**. Medzi chovateľmi hydiny odniesli cenu dvaja „domáci“ – **Andrej Timko** s landénskous husou a **Jozef Kondáš** s hempšírkou.

Účastníci a posudzovatelia sa zhodli, že úroveň výstavy bola opäť dobrá, aj keď sa chovateľstvo stáva z roka na rok dražšou aktivitou, najmä vzhľadom na rast cien krmiva. Posudzovatelia, napríklad skúsený seniarsky rodák **Pavol Varga**, odporúčajú, aby sa naši chovatelia snažili o genetické obohatenie

Posudzovatelia odporúčajú chovateľom nevidieť iba počet bodov, ale čítať aj pripomienky k vystavovaným kusom. Na snímke Pavol Varga so študentmi

svojich chovov, najmä prostredníctvom nových jedincov z ďalších krajín, predovšetkým z Nemecka.

„Na veľkých výstavách, ako sú v Lipsku či Hannoveri, môžu vidieť, v akej kvalite môžu byť chovné exempláre vďaka početnej chovateľskej základni. Porovnať ich farby v porovnaním s tým

mi u našich kusov je asi také, ako keď porovnáte farby na starom televizore s tým najmodernejším.“

Ďalší posudzovateľ, veterinár **Martin Mesarč**, odporúča záujemcom o chov exotických vtáčikov, aby si ich kupovali nie v predajniach, ktoré zvyknú byť v supermarketoch, ale aby si našli chovateľa

Zdrobnené plemená majú sytejšiu farbu a výraznejšiu kresbu

vo svojom okolí. Je tak väčšia šanca, že jedince budú zdravé a bez chyby.

Aj skúsení chovatelia majú v dnešnej dobe ťažkosti s tým, aby táto záľuba zostala v rodine. Naopak, študenti a študentky Strednej veterinárskej školy v Košiciach-Barci, ktorí pomáhali posudzovateľom, si tak môžu nájsť cestu k tejto ušľachtilej záľube. Všetkých chovateľom prajeme pevnú vôľu a chuť pri náročnom, no krásnom koničku.

Anton Oberhauser, foto autor

Premiéra Hubertovej jazdy

Súlada koňa a človeka

Vyšnou Myšľou sa ozýval klop pot konských kopýt. Zišlo sa tu 17 jazdcov so svojimi tátošmi na Hubertovej jazde, prvej v našom regióne.

„S myšlienkou usporiadať podujatie s historickými koreňmi aj u nás prišla **Monika Molnárová**, vedúca občianskeho združenia Svet koní, ktoré pôsobí v priestoroch bývalého poľnohospodárskeho družstva,“ vysvetľuje starosta Vyšnej Myšle **Marek Habina**. „Jazda je tradičným symbolickým ukončením jazdeckej sezóny. Vzdáva česť jazdcov, športovcom a koňom, ktoré celý rok slúžia človeku, reprezentujú ho a pomáhajú mu v jeho práci.“

Slávnosť, ktorá sa usporadúva na počesť svätého Huberta, patróna poľovníkov a jazdcov, si 28. októbra nenechalo ujsť množstvo divákov. Začala sa slávnostným nástupom koní pred obecným úradom. Starosta dekoroval jazdcov modrou kokardou. Jazdec, tzv. master, prečítal z kónského sedla vtipne ladenú regulu, ktorou sa jazdci mali riadiť pri hone na lišku. Tá napríklad dovoľuje jazdcovi piť „ži-

votabudiče“ len dovtedy, kým vedľa nasadnúť na koňa. Nesmú stratiť čiapku, vynechať prekážku alebo z koňa spadnúť. Ak niekto pravidlá poruší, večer ho čaká posledný súd, ktorý určí, ako sa môže vykúpiť.

Koníky počastované ovsom sa najprv v plnej kráske predviedli v sprievode po celej obci. Potom už uháňali do polí na hon. Jazdci naháňali lišku, teda koňa s človekom, ktorý mal na kabáte pripnutú kožušinu. Keďže

diváci s nimi pod les nemohli, predviedli im ukážku naháňačky na futbalovom ihrisku. Naplno si tu vychutnali aj súťaž v parkúre členov OZ Svet koní, guláš a maďarskú dulovicu. Deti si odniesli zážitok nielen z hladkania krásnych koní, ale aj z vozenia sa na poníkoch.

Monika Floriánová, foto ocú Vyšná Myšľa

Jazda na koni vyplavuje hormóny šťastia

Slávnostný nástup koní

Nevšedný tip na výlet – tajomstvá Nižnej Hutky

Je to na neuverenie. Nižná Hutka leží v nadmorskej výške 181 metrov, no stačí sa prejsť okolo kostola hore na kopec a onemiete od úžasu: Výhľad ako vyšší – na šírú Košickú kotlinu aj Slovenské rudohorie s dominantou, Kojšovskou hoľou výšky 1246 m n.m. Ak je práve zasnežené, určite si so sebou zoberte sánky. „Z kopca sa dá parádne spúšťať,“ pozýva starostka obce **Iveta Vasilenková** a drží deťom a ich rodičom palce, aby tohtoročná zima túto parádu umožnila.

A to nie je všetko. Prastaré čerešne, ktoré sa ešte kde tu na kopci zachovali, napovedajú ovocinársku tradíciu v obci. „Kronika uvádza, že v roku 1918 ešte u nás stála obrovská broskyňa, ktorej kmeň objali štyria chlapi. Že mala malé sladké plody podobné hruškám a dozrievali neskoro na jeseň, keď ich, ako sa píše, povahil mráz,“ uvádza pani starostka jednu z mnohých zaujímavostí obecnej prastarej kroniky.

Čerešne zoradené do šíkov v malom sade aj ako solitéry vás sprevádzajú už od kostola. Na kopci ich orientácia napovedá, že možno boli súčasťou oveľa väčšieho celku.

A jeho tajomstvá odhaľuje **Marta Rusnáková**, rodáčka obce, dlhoročná pracovníčka obecného úradu: „Na okolitých svahoch boli stovky čereš-

ňových stromov. Zoradené v šóroch. Každá rodina mala na starosti jeden. Udržovala, hnojila ich, na jeseň oberala plody a viezla na trh i na výkup do Krásnej, odkiaľ putovali do konzervárne. Za to dostali zaplatené. Pamätám si, boli to skvelé odolné a veľmi chutné odrody. Koncom 70. rokov však družstvo stromy vytálo, že kvôli budúcim pasienkom. No pôda a teplá klíma sú u nás na pestovanie ovocia ideálne. Ak niekde vyrastie ovocný strom za desať rokov, tu za štyri.“

Prijmite našu pozvánku na pokračovanie prechádzky. Z kopca stojí za to vybrať sa cez južný okraj Torskej pahorkatiny na opačnú stranu, do Nižného Čaju. Pešo je to asi 3,5 km. Núka sa aj ďalšia možnosť – ísť po hrebeni opačnou stranou a tam pozdraviť les, ktorý na jar obdarúva záujemcov cesnakom medvedím.

Prijemná vychádzka s epicentrom „kopc“ od hlavnej cesty Z Košíc na Slanec alebo od spomínaného kostola trvá asi 2,5 hod. S možnou sánkovačkou asi raz toľko:-)

Katarína Čaniová, foto autorka

Objali ju štyria chlapi

Ovocinárstvo v Nižnej Myšli má mocnú tradíciu. Jej dozvukom je malý čerešňový sad na svahoch kopca pri kostole... a tiež nádherná stará čerešňa, od ktorej máme krásny výhľad na Košickú kotlinu

Nezabudnime na vtáčiky!

Sýrkorky či iné drobné operence, ktoré neodlietajú do teplých krajín, nám robia spoločnosť aj v tomto období. V tuhej zime sú odkázané na našu pomoc. Krmidlo pre ne sa dá poľahky vyrobiť. Môžu nám poslúžiť malé drevené prepravky z južného ovocia, ktoré končia ako nepotrebný odpad. K debničke z mandaríniek stačí už len vyhotoviť striešku z preglejky alebo sololitu – a krmidlo je na svete. Za-

vesme ho v záhrade na strom, aby bol vo výhľade z okna vášho bývania. Potešenie z vtáčikov v krmidle s nasýpanými semenami a lojovými guľami tak budú mať všetci členovia domácnosti, najmä vaše deti a vnúčatá. A vtáčiky sa nám za starostlivosť v zime odmenia v zostávajúcich troch ročných obdobiach – likvidáciou dotieravého hmyzu a svojím štebotom.

Karol Dzugas

Čo mi dáva Abovský hlásnik?

Postrehy čitateľky aj starostky

▣ **Emília Stankovičová,** čitateľka z Košíc:

Každý štvrtok sa teším na Abovský hlásnik. Syn Miroslav, ktorý učí na základnej škole v Čani, mi ho vždy priniesie. V časopise nájdem mnoho vynikajúcich článkov o prírode, ľuďoch a vôbec o živote na dedinách v Above. Začínam ho čítať od zadnej až po prvú stranu. Stal sa pre mňa aj tipárom na výlety. Tak som bola napríklad v Rozáriu v Nižnej Myšli a chystám sa tam aj na zeleninársku farmu. Potešia ma aj súťaže i recepty od skvelých cukrárok. Aj po grafickej stránke Abovský hlásnik má u mňa jednotku s hviezdičkou.

▣ **Iveta Vasilenková,** starostka Nižnej Hutky:

Rada dávam vedieť redakcii, čo sa u nás v priebehu štvrtroka deje. Vždy sa dozviem niečo nové, pretože k tipom aj ja sama potrebujem zistiť viac informácií, či mať hlbšie postrehy. A redakcia sa pýta ďalej alebo sama dáva zaujímavé tipy z okolia našej obce. To ma v poznaní posúva dopredu. Inak by som stála – takrečeno – na mŕtvom bode. Takéto vzájomné dopĺňanie je pre mňa veľkým obohatením.

kčj

Ľadové Labute odštartovali sezónu

Nežné otvorenie sezóny, ktoré zorganizovali Ľadové labute - Klub otužilcov Čaña, sa konalo 17. novembra už po piaty raz. Ide o akciu, ktorá združuje otužilecké kluby, najmä z východného Slovenska. Spoločne vstupujú do studenej vody a oficiálne tak odštartujú sezónu.

Na akcii sa zúčastnilo 80 plavcov zo siedmich klubov z východu. I keď bolo počasie od rána upršané, otužilcov to neodradilo. Voda bola oproti vzduchu teplejšia a dosahovala „až“ 9°C. Po po-

byte vo vode čakal na všetkých vynikajúci horúci guláš. Na záver nechýbala ani tombola a voľná zábava.

Chcete sa pridať aj vy? Labute pozývajú všetkých nadšencov studenej vody.

Ak máte chuť, kontaktujte ich prostredníctvom sociálnych sietí alebo jednoducho prídte v stredu (19:00) alebo v sobotu (15:00) na Silva Ranč v Čani.

LL/red, foto archív otužilcov

Pohľad na región z hladiny Hornádu

Viac než desiatka milovníkov pohybových aktivít na vode si vychutnala v októbri splav Hornádu. Na vlastných či gratis zapožičaných kajakoch sa vydali objavovať miestnu prírodu od cyklo-

lávky v Trstenom pri Hornáde po medzi Abaújvárom a Kechnecom. Ceste vládlo počasie pod mrakom, sem-tam dážď, ale na vode to nebolo vôbec cítiť. Vodácku akciu usporiadalo občianske

zdrúženie River and Mountain v rámci projektu REJOICE financovaného z programu cezhraničnej spolupráce INTEREG SK - Maďarsko. Ich cieľom je prilákať ľudí do pohraničnej oblasti a uká-

zať im krásu rieky Hornád nielen z brehu, ale hlavne pádlovaním v nej. Čoskoro by infraštruktúra pre vodákov v regióne mali obohatiť lodenice v Trstenom a Ždani, kde bude aj požičovňa člnov.. **tpH/mf**

Druhý ročník Maškariády pre deti a rodičov zorganizovali v závere jesenných prázdnin v Nižnej Hutke. Bolo ďalším zo série podujatí, ktoré do kultúrneho domu prinieslo o. z. ONAS s Katarínou Pástorovou Štulajterovou. Deti sa zabavili, občerstvili spolu s rodičmi a odniesli si domov dobrú náladu. **nh/red**

Nabudení Nižnomyšľania

Presne 13 dní potom, čo ôsmi Nižnomyšľania reprezentovali obec na košickom maratone - odbehli polmaratón, prípadne štafetu - sa viacerí z nich ukázali na behu domovskou obcou. Jedenásty ročník mal za cieľ podchytiť najmä deti a mladých, aby rozvíjali športového a vytrvalostného ducha. Počasie bolo slnečné, atmosféra fantastická a spoločné dopoludnie sa zaradilo medzi nezabudnuteľné zážitky. V sobotňajší podvečer sa celá bežecká aj nebežecká rodina zišla v kultúrnom dome na tradičnom „Gadžibále“.

Miroslav Sisák/tob, foto ocú

Deti sa nevedeli dočkať štartu

Nový športový talent v Haniske

Akrobacia v žilách

Saltá, premety, výskoky... dych berúce kúsky zvláda s ľahkosťou len 7-ročná Laura Liptáková z Hanisky. Akrobatická gymnastika ju očarila ešte v škôlke a zdá sa, že jej koluje v každej žilke tela.

„Keď som uvidela video v telefóne svojej kamarátky, hneď som vedela, že toto chcem robiť,“ prezrádza prváčka Laura, ktorá navštevuje ZŠ Trebišovská v Košiciach. Jej mame neostávalo iné, len nájsť krúžok gymnastiky. Po mesiaci ju oslovila trénerka, aby dcérku prihlásila do klubu, aby sa jej mohla venovať na vyššej úrovni.

„Laura v škôlke chodila na tanečnú, plávanie, skúsila i balet. Neplánovali sme, že sa nejakému športu bude venovať profesionálne. Vybrala si a my sme sa prispôbili,“ vraví mama Vierka. Malá akrobatka už vyše roka cvičí každý deň po dve hodiny v tréningovej hale Kalimero v Košiciach pod vede-

Laura strach z výšok rozhodne nemá, úplne dôveruje svojim starším parťáčkam Laure a Alžbete

ním trénerky **Františky Nemcovej**. Začiatky neboli jednoduché. „Keď sa učila prvé salto, mala som obavy. Teraz som už v pohode, lebo vidím, ako ju to baví a nemá žiaden strach. Tréningy sú náročné, niekedy si aj poplače, ale po chvíli si utrie slzy a ide ďalej cvičiť.“ Usmievavá Laura hneď prezrádza, že najťažšími prvkami sú salto vzad končiace v ľahu a veľká veža.

„Akrobatická gymnastika je na Slo-

vensku v podstate nový šport. Máme tu málo klubov a skúsených trénerov, preto deti veľa cestujú na sústredenia do zahraničia. Boli už v Poľsku, Bulharsku, Maďarsku...“ uvádza ma hlbšie do témy Vierka a spomína na minuloročné prvé sústredenie v Chorvátsku. „Odlúčenie sme niesli obe ťažko. Laura bola prvýkrát sama, 10 dní bez rodičov a ďaleko od domova.“

Športový talent a odhodlanie zdedila po otcovi Martinovi, ktorý aktívne hrával futbal. Svedčia o tom aj prvé úspechy. Len po trojmesačnom nácviuku zostavy s **Laurou Mati** (12 r.) a **Alžbetou Královou** (15 r.) sa 16. septembra zúčastnili historicky prvých majstrovstiev SR v akrobatickej gymnastike, v kategórii trio youth. Na majstrovstvách Českej republiky obsadili 22. miesto z 30 skupín trio, a to bez zaradenia salta. Je to výborný výsledok vzhľadom na dĺžku tréningu. Dievčatá aktuálne nacvičujú novú zostavu, s ktorou sa predvedú vo februári 2024 na súťaži v Rakúsku.

Monika Floriánová, foto archív rodiny

Bežte, koľko telo dovoľí

Snívala - a aj zažila

Aj keď **Anna Ovčariková** nikdy nemala ďaleko k športu, táto rodáčka zo Sene sa začala behu aktívne venovať iba asi pred siedmimi rokmi.

A sprvu iba rekreačne. „So sestrou Alžbetou a s kamarátkou, kvôli línii.“ Annin brat **Jozef Hudák** si všimol jej úsilie, pritiahol ju do oddielu SOPKA a postupne ju prihlasoval na 10-kilometrový beh, potom na ešte dlhší, nasledoval polmaratón.

Nuž, kedysi mala detský sen... To keď sa behával košícky maratón s obrátkou v Seni. Neskôr presmerovali trať MMM na mestský okruh, sen zapadal prachom. No dnes je päťdesiatnička Anna živým dôkazom, že väčšine z nás vlaky ešte neušli a treba len začať.

„Veľmi ma lákalo odbehnúť stý košícky maratón,“ prezrádza túžbu. Dať 42 195 metrov bez tréningu však nie je možné. Preto systematicky zvyšovala kilometrové dávky (postupne 21, 28, 34 km), aj za pomoci programu

v špeciálnych hodinkách. Maratón si s Alžbetou po prvý raz vyskúšali vlni v Prahe, Anka ho zvládla za 3:57 hodiny. V Košiciach dokázala z tohto času skresať ďalších 11 minút. Spomedzi bežkýň-veteránok to v súťaži zname-

nalo 22. miesto a v kategórii nad 50 rokov dokonca 12. priečku.

„Taký dobrý čas som nečakala. Ale v prvom rade vyšlo počasie, nebolo príliš horúco, nefúkalo - a tá atmosféra je naozaj úžasná. Toľko povzbudzujú-

cich ľudí a zvlášť, keď známi kričia vaše meno!“ Po 35. kilometri mala krízu, no zvládla ju, aj za pomoci magnézia a energetického gélu. „Vždy musíte rešpektovať svoje telo,“ radí na záver a dodáva, že by si rada ešte nejaký maratón odbehla. „Ak Boh dá a budem zdravá.“

Anton Oberhauser, foto FB SOPKA Sena

Anka v Košiciach, vľavo od nej stoja Jozef Hudák a známy kňaz, aktivista a športovec Peter Gombita

Abovský hlásnik, štvrtročník Regionálneho združenia obcí Hornád. Adresa: Osloboditeľov 22, Čaňa, IČO: 319 65 041, **redakcia:** Communication House, s.r.o., **adresa:** Havanská 19, 040 13 Košice, **e-mail:** regionhornad@gmail.com, **web:** www.regionhornad.sk, **vedúca redaktorka:** PaedDr. Katarína Eva Čániová - tel: 0905 812 883, **predseda redakčnej rady a redaktor:** Mgr. Anton Oberhauser - tel. 0905 497 971, **redaktorka:** Ing. Monika Floriánová, **redakčná rada:** Ing. Miloš Barcal, Ing. Ján Kokarda, Ing. Štefan Petřík, Michal Rečka, Mgr. Denisa Vargová, JUDr. Ľubomír Vranka, **distribúcia** - Obecný úrad Ždaňa, tel. 055/698 00 21. Vychádza ako štvrtročník pod registračným číslom EV 3592/09, ISSN 1339 - 2549, **sadzba:** Jozef Veselý - FOGRA studio Košice, **tlač:** ROTAPRINT, s.r.o. Redakcia nezodpovedá za obsah doručenej inzercie.